

Verslag geo-debat 13 maart 2007

Meer sturing en krachtige financiering

Tijdens de Nationale Geo Innovatiedagen, die op initiatief van Bsik-programma Ruimte voor Geo-Informatie 13 en 14 maart werden gehouden in de Van Nelle Ontwerpfabriek in Rotterdam, kwamen per dag zo'n vierhonderdvijftig professionals bijeen. Onderdeel van het programma was een politiek debat. Het gebruik van geo-informatie in de openbare orde en veiligheid én in het onderwijs stond daarin centraal. Dat geo-informatie voor deze twee sectoren belangrijk is, staat buiten kijf, zo bleek. Maar er is nog het nodige te doen in beide velden, zo was de eenduidige boodschap aan de politiek.

Het panel dat debatteert over het gebruik van geo-informatie in de **openbare orde en veiligheid** (OOV), is het eens over het belang van geo-informatie. Immers, met deze informatie wordt een goed beeld geschetst van de omgeving van een ramp en kunnen bestrijding en evacuatie worden ondersteund. Echter, de toegang tot geo-informatie die noodzakelijk is voor een adequate rampenbestrijding en crisisbeheersing, laat nog veel te wensen over. "Wij hebben eenduidige geo-informatie nodig om met alle partijen in de OOV-keten te communiceren. Maar dat is onvoldoende geregeld. Ik denk dat je, zeker voor OOV, zaken wat duidelijker mag regelen dan hoe het nu gaat, in vrijblijvende samenwerking. Het aanleveren van geo-informatie gebeurt bijvoorbeeld op basis van vrijwilligheid, maar gezien het belang van deze informatie mag dat een stuk dwingender. Ook wil ik pleiten voor meer standaardisatie," zegt Huub Goumans, directeur Groen, Water en Milieu van de provincie Zuid-Holland. Nils Borgesius, hoofd afdeling Informatiebeleid van de VNG, deelt zijn zorgen: "Veel zaken komen slecht van de grond, omdat veel basale dingen niet of slecht geregeld zijn. Veel informatie zit versnipperd in allerlei organisaties. De basisregistraties zijn een groot goed, maar geef die nu een duwtje in de rug. Hoe? Ten eerste met een duidelijke financiering. Waarom wordt er geneuzeld over geld, terwijl we weten dat een goede toegankelijkheid van geo-informatie Nederland miljarden kan opleveren? Het zou een heel stuk schelen als er een aanmoedigingspremie van een paar miljoen zou komen."

Paul Hanraets, programmamanager geo-informatie OOV bij het ministerie van BZK, vult aan: "De diverse kolommen in de OOV-sector worden heel verschillend gefinancierd en dat is een probleem. Ik zou graag zien dat er zwaarder wordt geïnvesteerd in de basis van geo-informatie: de infrastructuur, standaardisatie. En ik wil de politiek graag het volgende meegeven: zorg voor een goede balans in de sturing van het veld. Kijk wanneer iets rijp is en versterk dat dan met regelgeving. Dat gebeurt nu te weinig, er is steun voor talloze projecten maar er wordt weinig echt doorgezet."

Financiering is een knelpunt

Dorine Burmanje, voorzitter van de raad van bestuur van het Kadaster, zou graag zien dat het adagium 'kennis is macht' verdwijnt. "Welke kennis is er, welke kennis heeft OOV nodig, stimuleer partijen om hun kennis te delen. En hang daar financiering aan." Ze wil de politiek oproepen om garanties te stellen in de OOV-sector. "Durf stelling te nemen en bepaal wat je

minimaal garandeert in veiligheid. Bijvoorbeeld welke informatie je absoluut noodzakelijk acht, omdat je daar geen risico wilt lopen. Dat is gebeurd met de registratie van kabels en leidingen, die van privaat naar publiek beheer ging. Dán maak je een statement over welk type informatie je als overheid wilt hebben.” Ook zij ziet de financiering als een knelpunt: “Neem de grootschalige basiskaart van Nederland. De overheid heeft aarzelend gezegd dat deze kaart een basisregistratie moet zijn. Maar als het aankomt op het inregelen en financieren, dan geeft niemand thuis. Dat kan zo dus niet.”

Debatvoorzitter Jan Terlouw vraagt het panel of het een probleem is dat veel informatie in private handen is. Nee, zegt Hanraets: “Je moet ervoor zorgen dat de informatie bereikbaar en toegankelijk is. Of het dan in publieke of private handen is, maakt niet uit.”

Het panel is kritisch over het gebruik van geo-informatie in het OOV-veld, maar zegt ook dat veel wel goed gaat. “De instelling van het GI-Beraad, Geonovum... dat zijn goede ontwikkelingen en zeker een kentering ten opzichte van het verleden,” stelt Burmanje. Borgesius zegt dat hij het gevoel heeft dat de OOV-sector nog maar aan het begin staat in het gebruik van geodata.

“Informatie wordt erg breed gebruikt en er is weinig relatie tussen de diverse OOV-partijen. Ik heb het idee dat er nu veel dubbel gebeurt, ik zou graag meer stroomlijning en sturing zien. Op andere terreinen, zoals het gebruik van het GBA, wordt al veel meer gedacht in informatiestromen. Dat gebeurt in het OOV-domein nog niet. Waarom niet? Het kan morgen!”

Goumans meent dat de sector moet leren van waar het wel goed gaat: “Slim jatten is nooit fout.” Burmanje wijst er tot slot op dat, door de toenemende mogelijkheden van de technologie, de rollen van overheid en bedrijfsleven veranderen. “Ik stel voor om vanuit die veranderende rollen naar deze vraagstelling te kijken.”

Geografen in India

De schaarste aan geografen op de arbeidsmarkt en het belang van het vak aardrijkskunde staan centraal in het debat over **onderwijs**. Debatvoorzitter Terlouw vraagt het panel of het verband tussen geo-informatie en het vak aardrijkskunde voldoende wordt gelegd. Joop van der Schee, bijzonder hoogleraar Onderwijsgeografie aan het Onderwijscentrum van de Vrije Universiteit in Amsterdam, zegt van wel: “Het begint te komen. Het gaat er dan om dat je leraren en leerlingen heel concreet kunt laten zien welke belangrijke rol geo-informatie bijvoorbeeld speelt in crisisbeheersing.” De tijd dat het vak aardrijkskunde voornamelijk uit topografie bestond, ligt ver achter ons, zo wordt duidelijk in het debat. Tegenwoordig krijgen leerlingen ook les over onder meer klimaat, economie, milieuproblematiek en veiligheid. De schaarste op de arbeidsmarkt is al een prangend probleem, zegt Burmanje. Het Kadaster gaat weer eigen landmeters opleiden, omdat deze heel moeilijk te vinden zijn. “Tijd is onze grootste vijand. We zagen een inkrimping, omdat technologie veel werk uit handen nam en we te maken hadden met vacaturestops door bezuinigingen. Maar nu mensen met pensioen gaan, valt er een gat. Er zijn wel veel initiatieven in het onderwijs, van mbo tot wo, maar ik vraag mij sterk af of die op tijd soelaas zullen bieden.” Martien Molenaar, rector van het International Institute for Geo-Information Science and Earth Observation, zegt dat veel werk al wordt uitgevoerd in onder andere China en India. “De opdrachten aan bedrijven daar die verwerking doen, komen voor tachtig procent uit Noord-Amerika en Europa.”

Bloedvlekken in de hal

Nu geo-informatie met de inzet van allerlei technologie op andere manieren gebruikt wordt, is het zaak om dat ook in het onderwijsprogramma onder te brengen, stelt Molenaar. “Het verzamelen en verwerken van data heeft veel meer dynamiek gekregen. Zoals het verwerken van weerbeelden. Wij zijn in China, voor de Chinese overheid, bezig met projecten waarin de effecten van de verstedelijking dynamisch in kaart worden gebracht. Het land krijgt te maken met ernstige problemen in de voedsel- en watervoorziening, vanwege de bevolkingsgroei en doordat steden landbouwgrond innemen. De geografie zoals die vroeger op school werd onderwezen was sterk georiënteerd op gebruik van kaarten en die zijn vooral geschikt voor het weergeven van situatie en toestanden. Met de huidige middelen kan meer aandacht gegeven worden aan dynamiek, aan processen. Dat wil zeggen dat we de werking van de aarde als systeem nu zichtbaar kunnen maken, met aandacht voor global change, voor de veranderende wereldeconomie, verstedelijking etc. Dergelijke voorbeelden zouden een rol moeten spelen in de modernisering van het aardrijkskunde-onderwijs.” Marijke van Schendelen, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, pleit voor meer aandacht voor aardrijkskunde als vak én in andere vakken. “Het vak zit al sinds 1848 in het curriculum, het hoort tot de basiskennis van elke Nederlander. Maar ook in andere vakken kan het een rol spelen, bijvoorbeeld bij talen.” Van der Schee vult haar aan met een voorbeeld: “Juist aardrijkskunde vervult een brugfunctie tussen de exacte en de sociale wetenschappen. In voorbeelden zoals we net hoorden over China, of in de crisisbeheersing, komt dat duidelijk naar voren. Ik was laatst op een school en zag in de hal gebroken flessen en bloedvlekken. Het bleek een gezamenlijke oefening van de vakken scheikunde en aardrijkskunde, waarin leerlingen een misdrijf moesten oplossen. Een heel mooi voorbeeld.”

Imago geo-ICT oppoetsen

Han Wammers, lid van de Onderwijscommissie van het Bedrijvenplatform Geo-Informatie, kaart vanuit de zaal het probleem van de schaarste op de arbeidsmarkt aan. “Wij deden een onderzoek, waaruit blijkt hoe groot deze problematiek is. De dertien ondervraagde bedrijven konden de helft van hun vacatures niet vullen. Er zijn ernstige tekorten, van mbo tot wo. U zegt dat er initiatieven zijn in het onderwijs, maar die leveren pas over zo’n tien jaar een oplossing. Wat kunnen we nú doen?” Burmanje ziet hier ook een rol weggelegd voor het bedrijfsleven: “Het is in ieders belang om dit vakgebied sterk te profileren. Dat hebben we te weinig gedaan, denk ik. Geografen zijn ambachtslieden die het belang van een sterk imago niet inzien. We hebben veel geo-ICT’ers nodig. Ik zou zeggen: kijk naar de ICT-markt. Die heeft een imago dat daar de banen voor het opscheppen liggen. Laten wij ons ook zo profileren, zodat jong Nederland ziet dat hier veel kansen zijn.” Van der Schee noemt het project EduGIS, dat zich richt op toepassing van GIS in het voortgezet onderwijs, dat kan meehelpen aan de vorming van zo’n positief imago: “Maar het duurt nog wel even voordat dat overal is doorgedrongen. Deze projecten kosten nu eenmaal tijd. Ik wil de politiek vragen om ervoor te zorgen dat er een vervolg van EduGIS komt.” Molenaar zegt dat het Nederlandse bedrijfsleven de afgelopen jaren niet altijd even innovatief was, wat potentiële werknemers heeft afgeschrikt. “Bijvoorbeeld het inzetten van GPS en ook van de digitale fotogrammetrie heeft hier een tijd geduurd, men keek liever eerst de kat uit de boom. Vergeleken met andere landen bleven we achter. Daardoor werd de sector weinig aantrekkelijk voor studenten.” Die achterstand wordt nu ingehaald, zo zegt hij ook. Maar het zal nog wel even duren voordat de sector duidelijk op de kaart staat bij scholieren én voordat zij voor de

arbeidsmarkt beschikbaar komen, zodat het probleem van krapte – ook in deze sector - voorlopig niet is opgelost. Het panel pleit ervoor om goede initiatieven in ieder geval verder te ondersteunen. En ook hier klinkt de roep om duidelijke financiering. EduGIS werd al genoemd. Van Schendelen sluit af met een ander project: “De GeoWeek, om geo te promoten onder scholieren van 10 – 14 jaar (die nog voor hun profielkeuze staan), daarvoor hebben we voor twee jaar budget gekregen. Dat is tekenend voor het beleid, want er zijn vele initiatieven die tijdelijk worden gesteund, maar die als ze succesvol zijn niet kunnen worden gecontinueerd omdat de financiering stopt.” En daarmee komt het Onderwijsdebat op één lijn met het OOV-debat, waar de roep om heldere keuzes en eenduidige financiering ook klonk.